

CONSEIL de l'Égalité des CHANCES ENTRE HOMMES ET FEMMES
RAAD VAN de Gelijke KANSEN VOOR MANNEN EN VROUWEN
RAT für CHANCENGLEICHHEIT ZWISCHEN MÄNNER UND FRAUEN

**ADVIES N° 30 VAN DE RAAD VAN 24 JANUARI 2000 BETREFFENDE DE
INVLOED VAN DE VERMINDERING VAN DE DEVOLUTIEVE WERKING VAN
DE LIJSTSTEM OP DE VROUWELIJKE VERTEGENWOORDIGING
IN DE PARLEMENTEN
(BEKRACHTIGD DOOR DE RAAD OP 7 APRIL 2000)**

Advies van het Bureau van de 24 januari 2000 betreffende de invloed van de vermindering van de devolutieve werking van de lijststem op de vrouwelijke vertegenwoordiging in de parlementen (bekrachtigd door de raad op 7 april 2000).

1. Analyse van het voorstel dat door de regering wordt behandeld met het oog op een grotere inspraak van de vrouwen in de politiek

1.1 De inhoud van de regeringsverklaring

In de loop van de legislatuur plant de regering de indiening van een wetsontwerp “om het gewicht van de lijststem tot de helft te herleiden en het systeem van de opvolgers af te schaffen”. Het in evenwicht brengen van de devolutieve werking van de lijststem zal de burger de mogelijkheid geven preciezer te bepalen wie hem in het Parlement zal vertegenwoordigen en zal “eveneens bijdragen tot een versterkte politieke vertegenwoordiging van de vrouwen”.

Dit is grosso modo de formule waarmee de nieuwe regering wil trachten de paritaire democratie te verwezenlijken.

In de praktijk komt het erop aan de impact te verminderen van de plaats op de kieslijst van deze of gene kandidaat. In het huidige systeem, en meer in het bijzonder bij de federale en de gewestverkiezingen, is de plaats van de kandidaat op de lijst immers meestal doorslaggevend om te worden verkozen boven een minder goed geplaatste kandidaat die evenwel meer voorkeurstemmen behaalde, en dit dankzij het meerekenen van de lijststemmen die in de eerste plaats worden toegekend op basis van de volgorde op de lijst.

Artikel 172 van het Kieswetboek bepaalt dat de toekenning van de lijststemmen door overdracht gebeurt. “Aan het totaal van de naamstemmen die door de eerste kandidaat zijn behaald, wordt dit aantal toegevoegd, voor wat nodig is om het verkiesbaarheidscijfer van de lijst te bereiken. Dit wordt verkregen door het stemcijfer van de lijst te delen door het getal van de aan de lijst toegekende zetels vermeerderd met een; is er een overschot, dan wordt het op gelijke wijze toegekend aan de tweede kandidaat, vervolgens aan de derde en zo verder, tot alle lijststemmen zijn toegekend”.

1.2 Projecties betreffende de invloed van een volledige neutralisering van de devolutieve werking van de lijststem op de politieke vertegenwoordiging van de vrouwen

Op basis van de resultaten van de verkiezingen van 13 juni 1999 hebben wij berekend welke invloed de volledige afschaffing van de devolutieve werking van de lijststem op de vrouwelijke vertegenwoordiging zou hebben gehad.

Er dient evenwel te worden opgemerkt dat het hier om een projectie gaat waarvan het resultaat zowel afhangt van de plaats van de kandidaten op de verschillende lijsten als van de resultaten van de verschillende partijen bij de jongste verkiezingen. Het betreft dus louter een projectie zonder algemene draagwijdte. Niets wijst erop dat men in andere omstandigheden tot dezelfde vaststellingen zou komen.

In bijlage vindt u de overzichtstabellen met per parlementair orgaan de verkozenen op wie het principe van de devolutieve werking van de lijststem werd toegepast, en dit ten nadele van andere kandidaten die beter scoorden qua voorkeurstemmen.

De cursief vermelde namen zijn die van de opvolgers (aan wie een zetel door vervanging

wordt toegewezen).

A. De Senaat

Het principe van de devolutieve werking van de lijststem heeft in het voordeel gespeeld van 6 kandidaat-titularissen en van 1 kandidaat-opvolger, dit is in 15,22% van de gevallen. Zonder overdracht van de lijststemmen, zouden 3 vrouwen meer zijn verkozen.

B. De Kamer van Volksvertegenwoordigers

Het principe van de devolutieve werking van de lijststem heeft in het voordeel gespeeld van 9 kandidaat-titularissen en van 7 kandidaat-opvolgers, dit is in 12,90% van de gevallen. Zonder overdracht van de lijststemmen zouden 5 vrouwen meer zijn verkozen. Het aantal vrouwelijke gedeputeerden zou met 3,4% zijn toegenomen tot 26,7%.

C. Het Waals Parlement

Het principe van de devolutieve werking van de lijststem heeft in het voordeel gespeeld van 8 kandidaat-titularissen en van 3 kandidaat-opvolgers, dit is in 12,94% van de gevallen. Zonder overdracht van de lijststemmen zouden 3 vrouwen meer zijn verkozen. Het aantal vrouwelijke gedeputeerden zou met 4% zijn toegenomen tot 14,7%.

D. Het Vlaams Parlement

Het principe van de devolutieve werking van de lijststem heeft in het voordeel gespeeld van 21 kandidaat-titularissen en van 4 kandidaat-opvolgers, dit is in 18,66% van de gevallen. Zonder overdracht van de lijststemmen zouden 11 vrouwen meer zijn verkozen. Het aantal vrouwelijke gedeputeerden zou met 8,8% zijn toegenomen tot 29%.

E. Het Brussels Parlement

Het principe van de devolutieve werking van de lijststem heeft in het voordeel gespeeld van 14 kandidaat-titularissen en van 4 kandidaat-opvolgers, dit is in 21,43% van de gevallen. Zonder overdracht van de lijststemmen zouden 5 vrouwen meer zijn verkozen. Het aantal vrouwelijke gedeputeerden zou met 6,7% zijn toegenomen tot 42,7%.

F. De Belgische fractie van het Europees Parlement

Het principe van de devolutieve werking van de lijststem heeft in het voordeel gespeeld van 4 kandidaat-titularissen en van 3 kandidaat-opvolgers, dit is in 15,22% van de gevallen. Zonder overdracht van de lijststemmen zou 1 vrouw meer zijn verkozen. Het aantal vrouwelijke gedeputeerden zou met 4% zijn toegenomen tot 32%.

G. De Duitstalige Gemeenschapsraad

Het principe van de devolutieve werking van de lijststem heeft in het voordeel gespeeld van 4 kandidaat-titularissen en van 2 kandidaat-opvolgers, dit is in 22,22% van de gevallen. Zonder overdracht van de lijststemmen zouden 4 vrouwen minder zijn verkozen. Het aantal vrouwelijke gedeputeerden zou gedaald zijn van 32% tot 16%.

H. Voor alle parlementen samen

Voor alle parlementen samen hebben 66 op 514 (nl. 12,84%) kandidaat-titularissen en 24 op 59 (nl. 40,68%) kandidaat-opvolgers¹ geprofiteerd van het meetellen van de lijststemmen om te worden verkozen boven kandidaten met betere resultaten qua voorkeurstemmen maar met een minder gunstige plaats op de lijst.

17 kandidaten (van wie 5 opvolgers) hebben geprofiteerd van het meetellen van de lijststemmen om te worden verkozen boven 3 vrouwelijke en 14 mannelijke kandidaten. Daarentegen hebben 41 vrouwelijke kandidaten (van wie 4 opvolgsters) nadeel ondervonden van de toepassing van de devolutieve werking van de lijststem ten gunste van 3 vrouwelijke en 38 mannelijke kandidaten.

Zonder volledige overdracht van de devolutieve werking van de lijststem, zouden 24 vrouwelijke kandidaten meer zijn verkozen. De vrouwelijke vertegenwoordiging in de verschillende parlementen zou van 121 naar 145 op 514 zetels zijn gestegen, nl. met 23,54% tot 28,21% hetgeen een globale stijging met 4,67% betekent.

2. **Advies van de Raad van de Gelijke Kansen**

2.1. De hardnekkige ondervertegenwoordiging van de vrouwen in de politiek: een democratisch deficit

De Raad stelt vast dat na de laatste verkiezingen en in weerwil van de wet van 24 mei 1994 *ter bevordering van een evenwichtige verdeling van mannen en vrouwen op de kandidatenlijsten voor de verkiezingen*, de vrouwen ondervertegenwoordigd blijven in de verschillende parlementaire organen. Niettegenstaande de vrouwen meer dan de helft van de Belgische bevolking uitmaken, is er minder dan één vrouw op vier die een parlementair mandaat uitoefent.

Die chronische ondervertegenwoordiging van de vrouwen is een echt democratisch deficit. Zoals in het Handvest van Rome van 1996 werd gesteld en in de engagementen van de Conferentie van Parijs in april 1999 werd herhaald, is een gelijke deelname van mannen en vrouwen aan de politieke besluitvorming onontbeerlijk voor de hernieuwing van de democratie. Een verdeling van de macht en de verantwoordelijkheden tussen mannen en vrouwen zal het niet enkel mogelijk maken in alle beleidskoersen rekening te houden met de behoeften van de vrouwen maar ook bijdragen tot een grotere levenskwaliteit van de hele bevolking.

De inzet van de pariteit mag zich niet beperken tot de eenvoudige rekensom van 50% vrouwen en 50% mannen die in de politieke organen zetelen. De pariteit is geen doel op zich. Het is zeker een democratisch principe maar het is ook een middel om andere thema's op het politieke voorplan te brengen, om een beleid te voeren voor meer feitelijke gelijkheid en om een andere manier van besturen in het vooruitzicht te stellen.

De Raad herinnert eraan dat de problematiek van de pariteit een prioriteit blijft voor de internationale instanties zoals de UNO en de Europese Unie. In deze optiek vraagt hij dat de Regering de door haar ter gelegenheid van de Wereldvrouwenconferentie te Peking in 1995 aangegane engagement nakomt en de aanbeveling van de Raad van de Europese Unie van 2

¹ Het betreft hier verkozen opvolgers aan wie effectief een zetel werd toegewezen.

december 1996 volgt.

2.2. De neutralisering van de devolutieve werking van de lijststem: een oplossing voor de chronische ondervertegenwoordiging van de vrouwen in de politiek?

De projecties betreffende de impact van een volledige neutralisering van de devolutieve werking van de lijststem tonen aan dat dankzij de totale neutralisering bij de jongste verkiezingen 24 vrouwelijke kandidaten meer een parlementair mandaat zouden hebben bekomen. Het aantal vrouwelijke verkozenen zou dan van 23,54% tot 28,21% zijn gestegen, nl. een stijging met nagenoeg 5%.

De Raad meent dat dit een lichte vooruitgang is die in de eerste plaats het gevolg is van de goede resultaten qua voorkeurstemmen die de vrouwelijke kandidaten bij de laatste verkiezingen hebben behaald.

De neutralisering van de devolutieve werking van de lijststem zou waarschijnlijk aan meer vrouwelijke kandidaten de kans geven om te worden verkozen en zou zorgen voor meer transparantie in de keuze van de verkozenen. De Raad is zich evenwel sterk bewust van de eventuele ontsparingen van een dergelijk systeem. Als het aantal stemmen de enige doorslaggevende factor wordt voor de verkiezing van deze of gene kandidaat (m/v), zou de mediatisatie waarmee elke verkiezing noodzakelijkerwijze gepaard gaat een extra troef zijn voor de meest in het oog springende en de in de media best gepromote kandidaten of diegenen die over persoonlijke fondsen beschikken om hun verkiezingscampagne te financieren en in het nadeel spelen van de nieuwkomers (m/v) en van de mannen en de vrouwen die in de schaduw grondig parlementair werk verrichten.

Om niet in deze vallen te lopen, moet een beslissing tot de neutralisering van de devolutieve werking van de lijststem in ieder geval gepaard gaan met een debat over de noodzaak aan het invoeren van een nieuwe politieke cultuur en nieuwe politieke praktijken.

De Raad wijst er echter op dat de projecties betrekking hebben op de volledige neutralisering van de lijststemmen daar waar in de regeringsverklaring slechts gewag wordt gemaakt van een halvering waardoor de impact qua verwachte vrouwelijke vertegenwoordiging uiteraard verkleint.

De projecties hangen ook af van de resultaten van de laatste verkiezingen niet enkel qua zetel- maar ook qua stemmenaan- tal.

De neutralisering van de devolutieve werking van de lijststemmen had zeker de persoonlijke verkiezing van sommige vrouwelijke kandidaten met goede verkiezingsscores mogelijk gemaakt maar is voor de vrouwen geenszins een garantie voor een minimale vertegenwoordiging. Bovendien blijkt uit de resultaten van een dergelijke maatregel op het gebied van het aantal verkozen vrouwen dat, ook al wordt die maatregel volledig toegepast, ze ontoereikend blijft om te komen tot een paritaire democratie, namelijk een gelijke vertegenwoordiging van mannen en vrouwen in de politiek.

2.3. De toepassing van het ritssysteem (alternerend man-vrouw/vrouw-man) op alle kieslijsten: de zekerste weg naar pariteit in de politiek

De Raad is van oordeel dat de opheffing van de devolutieve werking van de lijststem een alleszins ontoereikende maatregel is. Deze maatregel vormt immers helemaal geen waarborg voor een minimale vrouwelijke vertegenwoordiging in de verkozen parlementen en zorgt geenszins voor het bereiken van de doelstelling van de paritaire democratie. De Raad meent daarentegen dat als men een evenwichtiger vertegenwoordiging van beide geslachten in de

parlementaire organen wil waarborgen, de wet betreffende de quota op de kieslijsten moet worden herzien.

Hij herinnert eraan dat de wet van 24 mei 1994 *ter bevordering van de evenwichtige vertegenwoordiging van mannen en vrouwen op de kandidatenlijsten voor de verkiezingen* niet het verwachte effect heeft gehad, precies omdat de quota van maximum twee derden kandidaten van hetzelfde geslacht niet gold voor de theoretisch verkiesbare plaatsen.

Daarom pleit de Raad voor de wettelijke verplichting van de alternantie van mannen en vrouwen op de gehele kandidatenlijst.

Uit de in 1995 voor Kamer en Senaat gerealiseerde projecties blijkt dat de toepassing van het ritssysteem over de hele lijst de doeltreffendste maatregel is om de pariteit man-vrouw in de parlementaire organen te bereiken. Het is immers zo dat waar men had verwacht dat door de totale opheffing van de devolutive werking van de lijststem de vrouwelijke vertegenwoordiging in de Kamer ongeveer op 20% en in de Senaat op zowat 35% zou uitkomen, deze cijfers respectievelijk 33% en 42% bedroegen bij toepassing van het ritssysteem over de hele lijst.

2.4. De integratie van de genderdimensie in het debat rond de hervorming van het kiesstelsel

De Raad verheugt zich erover dat de problematiek van de vrouwelijke vertegenwoordiging in de politiek wordt geïntegreerd in de debatten die in de regering en in het parlement rond de hervorming van het kiesstelsel zullen worden gevoerd.

In het kader van dit debat moet bijzondere aandacht gaan naar de vraag welke invloed de omvang van de kiesdistricten hebben op de vertegenwoordiging van de vrouwen in de politiek. De toepassing van het ritssysteem is immers inefficiënt in de kleine districten waar de partijen op slechts één verkozenen kunnen rekenen. Bovendien hebben diverse studies aangetoond dat vrouwen meer kans maken om te worden verkozen in omvangrijke kiesdistricten of -colleges waar de partijen meerdere verkozenen kunnen verwachten.

2.5. Het op gang brengen van een echt maatschappelijk debat over de noodzaak van een paritaire democratie

In het verlengde van die maatregelen betreffende het kiesstelsel stelt de Raad aan de regering voor om zich te laten inspireren door het succes van het Franse voorbeeld en de aanzet te geven tot een ruim publiek debat rond de kwestie “pariteit”. De Raad vraagt dat daartoe een echt maatschappelijk debat over de pariteit zou worden gevoerd. In dat kader zouden onafhankelijke prominenten die bekend staan voor hun engagement ten gunste van de gelijkheid van mannen en vrouwen en vertegenwoordigers uit de politiek en uit de samenleving hun standpunten kunnen formuleren over de middelen die zij voorstaan om de paritaire democratie te bereiken. Die prominenten zouden vervolgens worden belast met het formuleren van voorstellen aan de regering en het Parlement. De Raad blijft overigens volledig ter beschikking van de regering om zijn ervaring en deskundigheid aan te bieden voor de uitwerking en de tenuitvoerlegging van een dergelijk evenement.

3. Bibliografie

CRAEGHS, Jo en DEWACHTER, Wilfried, *Vrouwen verkozen. Een eerste onderzoek naar de betekenis van de evenredige vertegenwoordiging, de hoofdvakstem en de plaatsvervangende*, Leuven, KUL, 1997.

d'HAVELOOSE, Erik, "Quota : een nuttig instrument voor een talrijker vertegenwoordiging van vrouwen in de politiek", in : *Uitgelezen*, jrg 5, 1ste trimester 1999.

DEWIEEST, Annie, "Les unes et les urnes", in: *Le Soir*, 16 décembre 1999.

MEIER, Petra, "Evenwichtige lijsten bij de verkiezingen : helpt de wet Smet-Tobback ?", in : *Samenleving en politiek*, 5(9).

PAYE, Olivier, "La loi de 1994 promouvant la représentation des femmes en politique : la parité par les quotas", in : PEEMANS-POULLET, Hedwige (sous la dir.), *La démocratie à l'épreuve du féminisme*, Bruxelles, Université des femmes, 1998.

VAN MOLLE, Leen en GUBIN, Eliane, *Vrouw en politiek in België*, Tielt, Lanoo, 1998.

VERZELE, Valérie en JOLY, Carine, "La représentation des femmes en politique après les élections du 13 juin 1999. Evaluation de l'application de la loi Smet – Tobback", in : *Courrier hebdomadaire*, n°1662-1663, CRISP, 1999.

4. Bijlagen

Overzichtstabellen van de kandidaten die voordeel ondervonden van de devolutive werking van de lijststem en degenen die erdoor benadeeld werden per orgaan

1. De Senaat

Politieke partij	Verkozen dankzij de devolutive werking	Niet verkozen door de devolutive werking
Agalev	Frans Lozie	Ozcan Kazim
VLD	Paul De Grauwe	Jaak Gabriels
VLD	<i>Jean-Paul Lavigne</i>	<i>André Geens</i>
VB	Roeland Raes	Johan Demol
VU-ID	Vincent Van Quickenborne	Margriet Hermans
CVP	Hugo Vandenberghe	Annemie Turtelboom
PRL-FDF-MCC	Philippe Monfils	Antoinette Spaak

2. De Kamer van Volksvertegenwoordiging

Politieke partij	Verkozen dankzij de devolutive werking	Niet verkozen door de devolutive werking
Ecolo	<i>Muriel Gerkens</i>	<i>Jacky Morael</i>
PRL-FDF-MCC	<i>Claude Desmedt</i>	<i>Marie-Laure Stengers</i>
PRL-FDF-MCC	<i>Eric van Weddingen</i>	<i>Marie-Hélène Simon</i>
PS	Yvan Mayeur	Serge Moureaux
PS	<i>Jean Depreler</i>	<i>Fabrice Fourmanoit</i>
PS	<i>Thierry Giet</i>	<i>André Gilles</i>
Agalev	Lode Vanoost	Agnès Loonis
SP	Henk Verlinde	Christine Desplenter
SP	<i>Dalila Douifi</i>	<i>Frank Vandevoorde</i>
SP	<i>Daan Schalck</i>	<i>Daniel Termont</i>
VLD	Etienne De Groot	Anke Van Dermeersch
VB	Guido Tastenhoye	Veerle Dillen
VB	Luc Savenhans	Ingrid Barbier
VU-ID	Els Van Weert	Flor Van Noppen
CVP	Hubert Brouns	Sonja Claes
CVP	Marcel Hendrickx	Ludo Helsen

3. Het Waals Parlement

Politieke partij	Verkozen dankzij de devolutive werking	Niet verkozen door de devolutive werking
Ecolo	Marc Hordies	Agnès Namurois
Ecolo	<i>Alain Pieters</i>	<i>Jacky Morael</i>
Ecolo	Pierre Hardy	Pascale Toussaint
PRL-FDF-MCC	Jean-Paul Wahl	Charles Aubecq
PRL-FDF-MCC	<i>Jacques Otlet</i>	<i>Baudouin le Hardy de Beaulieu</i>
PRL-FDF-MCC	Richard Miller	Jacqueline Galant
PRL-FDF-MCC	Annie Servais-Thysen	Olivier Hamal
PS	Jean-Pierre Perdieu	Daniel Senesael
PS	Francis Poty	Anne-Marie Salmon-Verbayst
PS	Jean-Marie Léonard	Luc Toussaint
PS	<i>Frédéric Daerden</i>	<i>Alain Mathot</i>

4. Het Brussels Parlement

Politieke partij	Verkozen dankzij de devolutive werking	Niet verkozen door de devolutive werking
Ecolo	Yaron Pesztat	Fatima Boudjaoui
Ecolo	Alain Adriaens	Abderrahim Cherké
Ecolo	Philippe Debry	Mariem Bouselmati
Ecolo	Dominique Franssen-Braeckman	Mohamed El Arnouki
Ecolo	<i>Christos Doulkeridis</i>	<i>André Drouart</i>
PRL-FDF-MCC	Didier Van Eyll	Corinne Désir
PRL-FDF-MCC	François Roelants du Vivier	Caroline Persoons
PRL-FDF-MCC	Amina Derbaki Sbai	Jean-Pierre Van Gorp
PRL-FDF-MCC	Jean-Jacques Boelpaepe	Eliane Poulet
PRL-FDF-MCC	Philippe Smits	Sylvie Risopoulos
PRL-FDF-MCC	Jacques De Grave	Françoise Carton de Wiart
PRL-FDF-MCC	<i>Caroline Persoons</i>	<i>Olivier de Clippelle</i>
PS	Willy Decourty	Sylvie Foucart
PS	Michel Moock	Ramazan Koyuncu
PS	<i>Alain Bultot</i>	<i>Daniel Boistay</i>
PSC	Joël Riguelle	Dominique Harmel
VLD-VU	<i>Guy Vanhengel</i>	<i>Bert Anciaux</i>
SP-AGA	Adelheid Byttebier	Yamila Idrissi

5. Het Vlaams Parlement

Politieke partij	Verkozen dankzij de devolutive werking	Niet verkozen door de devolutive werking
Agalev	Jo Vermeulen	Fatima Bali
Agalev	Eloi Glorieux	Marie-Jeanne Arnoeyts- Thaelemans
Agalev	Dirk Holemans	Marijke Bogaert
Agalev	Frans Ramon	Lut Dornez
SP	Robert Voorhamme	Kathy Lindekens
SP	Jan Van Duppen	Jos Geuens
VLD	Jul Van Aperen	Marleen De Backer
VLD	<i>Peter Gijsbrechts</i>	<i>Martine Taelman</i>
VLD	Frans De Cock	Ludwig Neefs
VLD	<i>Gilbert Van Baelen</i>	<i>Patrick Dewael</i>
VB	Miel Verrijken	Staf Neel
VB	Pieter Huysbrechts	Chrisje Daems
VB	Roland Van Goethem	Jan Laeremans
VB	Thieu Boutsen	Monique Aerts
VB	Julien Librecht	Carola De Brandt
VU-ID	<i>Simonne Vanoppen</i>	<i>Frieda Brepoels</i>
VU-ID	André-Emiel Bogaert	Jan Caudron
VU-ID	<i>Dirk De Cock</i>	<i>Lieven Dehanschutter</i>
CVP	Ludwig Caluwe	Nahima Lanjri
CVP	Jef Van Looy	Kathleen Helsen
CVP	Freddy Sarens	Frans Peeters
CVP	Sonja Becq	Michel Doomst
CVP	Gerald Kindermans	Veerle Heren
CVP	Gisèle Gardeyn-Debever	Raf Chanterie
CVP	Gilbert Vanleenhove	Henri d'Udekem d'Acoz

6. De Belgische fractie van het Europees Parlement

Politieke partij	Verkozen dankzij de devolutive werking	Niet verkozen door de devolutive werking
SP	Anne Van Lancker	Louis Vanvelthoven
SP	<i>Peter Bossu</i>	<i>Johan Vande Lanotte</i>
VLD	<i>Ward Beysen</i>	<i>Patrick Dewael</i>
VB	Karel Dillen	Gerolf Annemans
VU-ID	<i>Bart Staes</i>	<i>Jaak Vandemeulebroucke</i>
Ecolo	Pierre Jonckheer	Sabine Missistrano
PS	Freddy Thielemans	Thérèse Boutsen

7. De Duitstalige Gemeenschapsraad

Politieke partij	Verkozen dankzij de devolutive werking	Niet verkozen door de devolutive werking
Ecolo	Andrea Meessen	Léonie Kirschfink-Heinen
PFF	Karin Meskens-Keller	Ferdel Schrödel (opv)
PFF	Hans-Dieter Laschet	Bruno Fagnoul
SP	<i>Resi Stoffels</i>	<i>Marcel Strougmayr</i>
CSP	Gabriele Thieman-Heinen	Herbert Grommes
CSP	<i>Monica Heinen-Knaus</i>	<i>Emile Nilles</i>